

ΘΕΩΡΗΤΙΚΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Η Commedia dell' arte είναι ένα είδος κωμωδίας που παιζόταν από επαγγελματίες ηθοποιούς και άνθισε στην Ιταλία το 16^ο αιώνα.

Εκείνη την εποχή λίγοι άνθρωποι ήξεραν γράμματα. Οι ηθοποιοί ήταν από αυτούς τους λίγους και το γεγονός αυτό τους βοηθούσε να μελετούν και να αντιλαμβάνονται την πραγματικότητα, την οποία μετά παρουσίαζαν στο λαϊκό κοινό με τους αυτοσχεδιασμούς τους. Η υπόθεση του κάθε έργου στηριζόταν στον ομαδικό αυτοσχεδιασμό, ενώ οι χαρακτήρες και ο τρόπος που κινούνταν πάνω στη σκηνή ήταν στιλιζαρισμένοι. Βασικό συστατικό ήταν η μάσκα, ένα μέσο δηλαδή να πει κανείς μια κρυμμένη αλήθεια με κωμικό τρόπο.

Η απλότητα της υπόθεσης, οι στιλιζαρισμένοι τύποι που ανακλούν τους βασικούς χαρακτήρες της τότε κοινωνίας καθώς και η χρήση της μάσκας βοηθούσαν να περάσουν στο πλατύ κοινό μηνύματα και αλήθειες που καταγγέλλουν το κοινωνικό κατεστημένο της εποχής.

Στην πορεία, αρκετοί θίασοι επισκέπτονταν αυλές ευγενών σε διάφορες χώρες της Ευρώπης, όπως Αγγλία, Γαλλία, Γερμανία κλπ, όπου τύχχαναν καλής υποδοχής και, κάποιες φορές, πλούτιζαν. Με τον πλούτο, όμως, άρχισε η παρακμή. Τα σενάρια έχασαν το σατιρικό τους χαρακτήρα και έγιναν πολύ ανόητα.

Έτσι, το 18^ο αιώνα επέρχεται ο εκφυλισμός της Commedia. Το έργο του Goldoni κινείται μεν στο πλαίσιο της Commedia, αλλά περιορίζεται το αυτοσχεδιαστικό στοιχείο και οι τύποι μεταμορφώνονται σε εξατομικευμένους χαρακτήρες.

Όπως διαπιστώνει ο Werner Muller «οι τύποι της Commedia είναι διαχρονικοί, πράγμα που με κάνει να υποθέσω ότι ο Arlecchino, η Colombina, ο Pantalone και ο Dottore είναι και σήμερα πρόσωπα υπαρκτά· πρέπει μόνο να τους προσφέρουμε την ευκαιρία να ξαναβρούν τη θέση τους στη ζωή».

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΩΝ

ARLECCHINO: Έξυπνος, πονηρός, σε εγρήγορση, με γατίσιες κινήσεις, υπερκινητικός, με ψηλή φωνή, απατεωνίσκος, που καμιά φορά κάνει ανοησίες. Συχνά έρχεται σε δύσκολη θέση. Φορά πολύχρωμα ρούχα και γατίσια μάσκα.

BALANZONE/DOTTORE: Γιατρός. Θέλει να δείχνει κουλτουριάρης. Γιατρός της συμφοράς. Κρατάει βιβλίο με λατινικά, για να επιδειχθεί. Δεν τα καταλαβαίνει. Βάζει λατινικά στις κουβέντες του. Καλόκαρδος χαρακτήρας. Φορά μικρή μάσκα. Έχει μύτη σαν πατάτα. Είναι χονδρός, ψηλός, με μεγάλο καπέλο και μανδύα, που τον στριφογυρίζει. Η κίνηση δίνεται από την κοιλιά του. Πολύ βαριά φωνή.

PANTALONE: Pater familias. Τσιγκούνης. Παρουσιάζοταν ως γυναικάς. Η μάσκα του είναι σα μεγάλο, κουρασμένο, σοφό, βαρύ πουλί. Φοράει καπέλο σα σκουφί, κόκκινη παντελόνα, μαύρη μπλούζα, μεγάλο πορτοφόλι. Έμπορος. Έχει βαριά φωνή και όταν ταραζεται, τραυλίζει. Προχωρά με τα χέρια πίσω. Κάνει μικρές κινήσεις.

BRIGHELLA: Υπηρέτης. Το μόνο που κάνει καλά, είναι να σερβίρει. Μεταφέρει μηνύματα και χρησιμοποιείται σκηνικά, για να συνδέει τις υποθέσεις. Ήρεμη κίνηση, μετρημένη. Λίγο καμπουριαστός, λίγο μαζεμένος. Μεσαία φωνή. Ρυθμός σταθερός. Άσπρο παντελόνη και πουκάμισο με πράσινες ρίγες, καπέλο σα μάγειρα, πετσέτα στο χέρι. Πλατιά μάσκα με ρυτίδες.

COLOMBINA: κεφάλτο, προσγειωμένο άτομο. Υπηρέτρια ή καμαριέρα της κυράς του Pantalone. Βοηθά τους ερωτευμένους αλλά δεν παραβλέπει τα δικά της συμφέροντα. Ενσαρκώνει έναν απλό ερωτισμό και γίνεται στόχος όλων των ερωτιάρηδων. Είναι πάντα σε εγρήγορση. Κάνει αργές κινήσεις και υπερβολικές. Τεντωμένο το πάνω μέρος του σώματος και το σαγόνι ψηλά (χωρίς μάσκα).

CAPITANO: Επαγγελματίας ήρωας. Φορά ρούχα εξουσίας. Θα μπορούσε να είναι οποιοσδήποτε αρχηγός των μισθοφόρων. Συνδυάζει την υπεροψία, την πλεονεξία, τη γενναιότητα και την αγριότητα. Μιλά με κομπασμό για τα «κατορθώματά» του. Στην πραγματικότητα είναι δειλός. Κινείται με φουσκωμένο στήθος προς τα έξω, με πομπώδεις χειρονομίες, με βάδισμα παγωνιού. Η μάσκα του, όταν φορά, έχει μεγάλη μύτη και στριφτό μουστάκι.